

բան դիմողներին ոչ ոք բռնայն ձեռքով յետ չէ գարձել: Նա վայելում էր անգլիական ժողովրդի կատարեալ սէրն ու համակրութիւնը:

*
*
*

ՃԱՓՈՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.

Այս տարի յունուարի վերջին Նիւ—Եորկում գումարուած միտիններական ընկերութեանց ժողովը՝ որին մասնակցում էին հիւսիսային Ամերիկայի և Վանուաթայի դանադան ընկերութեանց ներկայացուցիչներ, Հերթական Նիստերի առարկան Ձինաստանում առաջ եկած անկարգութեանց պատճառները դարձնելով՝ ժողովն զբաղուեցաւ բուդդայական կրօնի ներկայացուցիչներին այն շքեղաբերական գրութեան քննութեամբ, որ ուղղել են ճափոնիայի հոգեւորականները ամբողջ աշխարհի իրենց կարգակից եղբայրներին: Բուդդայի աշակերտների կարծիքով, որոնց գլուխները առանձնապէս աչքի է ընկնում արեւելեան ազգերին յատուկ նուրբ և վառվառն ոճով, Ձինաստանի անկարգութեանց և խռովութեանց պատճառը պէտք է որոնել մի միայն եւրոպական և ամերիկական միտինարների այն անհամակրելի գլխի մէջ, որ նրանք ընտելւած են դէպի չին ժողովրդը: Միտինարները իրենց անխոհմտութեամբ վարմունքով շատ յաճախ պատճառ են եղել երկրի մէջ զանազան յազմանքների ծագելուն, որոնց առաջը սակայն շուտով աւնուելով, հանդարտուել են կրկին: Բայց վերջին տարիներտ այլ ևս անտանելի էր նրանց գոյութիւնը չինական ժողովրդի աչքում: Հալածանքը անխուսափելի էր. ահա սկսուեց այն, որ անելով քաղաքական կերպարանք ստացաւ: Ճափոնիայի հոգեւորականները շարունակելով, մի շարք կատարուած իրողութիւններ են մատնանել անուժ և խորապէս համոզուած են, որ քրիստոնէական կրօնի քարոզիչները երբեք չեն համապատասխանում իրենց վսեմ կոչմանը: Յիշեալ ժողովը, այն գրութեան մասին երկար ու բարակ խորհրդածութիւններ անելուց յետոյ, որոշում է նրան պատասխանել: Պատասխանը գրում է, որ աւելի պոլիմիկական ընտելութիւն ունի և շատ հեռու է իսկական և իսկապէս խնդրին վերաբերուող հարցերը շօշափելուց:

ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ.

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԸ

ՈՐՊԼՍ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԿԵԳՐՈՆ

Ա.

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ քրիստոնէական եկեղեցու բնորոշ գծերից մէկն է. առաքելական շրջանից սկսած բարեգործութիւնը քարոզւում է ոչ միայն որպէս անհատական, այլ և համայնական առաքիւնութիւն: Քրիստոնէական եկեղեցու նուիրապետութեան կազմակերպութիւնից յետոյ՝ բարեգործութիւնը, բարեգործական հաստատութիւնները եկեղեցու վարիչների գլխաւոր հոգացողութեան առարկայ են եղել: Եկեղեցու բոլոր նշանաւոր հայրապետների անունները կապուած են քրիստոնէական բարեգործութեան պատմութեան հետ: Բարեկց Կեսարացին առաջին անգամ հաստատուն կերպով քրիստոնէական բարեգործութիւնը կապեց վանքերի և վանականութեան հետ. բայց նոյն ձգտումն ընդհանուր էր Վ. և Ն. դարու բոլոր նշանաւոր հայրապետների համար: Որպէս օրինակ յիշենք միայն որ Յովհան Ասկերերան 7700 հոգի էր կերակրում և երկու մեծ ասպնջանոց պահում Կ. Պոլսում:

Քրիստոնէական բարեգործութեան այսպիսի զարգացումը բղիւում էր պարտքի զգացումից, ինչպէս քարոզել էր մեր կրօնի Հիմնադիրը, բայց մի և նոյն ժամանակ սիրուց բղիւած գործունէութիւնը մի զօրաւոր միջոց դարձաւ եկեղեցու բարոյական հեղինակութիւնը բարձրացնելու: Պատգամականութեան զարգացման պատմութիւնը ակնյայտի կերպով ցոյց է տալիս որ նորա հեղինակութեան բարձրանալուն քիչ չէ նպաստել քրիստոնէական այն կարեկցութիւնը, որ Հռովմայ հայրապետները ցոյց էին տալիս ազգերի զաղթականունութեան ժամանակ: Ահա մեծ ոչ միայն Ատիլայի արշաւանքի առաջն առաւ, այլ և եկեղեցու զանձները գործադրեց լծուաւապաճ ժողովրդի ցաւերն ամօքելու: Գրիգոր

մեծ, որ եռանդով հետամուտ էր կանու-
նաորեկու իւր անխորհրդէր կառա-
վարութիւնը ստացած եկամուտներէ մի խո-
շոր մասը դործագրում էր Անդորադներէ
և վանդակներէ արշաւանքներէց աղքատա-
ցած ժողովրդի համար: Նոյն իսկ այսօր կա-
թոլիկ և բողոքական եկեղեցիները իրենց հե-
ղինակութեան մի մասը պարտական են այն
հաստատութիւններին և բարեգործութիւն-
ներին որ պահպանուում և կառարուում են
եկեղեցու հովանու տակ:

Բարեգործութիւնը բարձր զարգացման
է հասել նաև Հայոց մէջ: Նոստ հետաքրքրա-
կան կլինէր ուսումնասիրել նորա պատմութիւ-
նը մի կարևոր գլուխ մեր ազգային—եկեղե-
ցական պատմութեան մէջ որ ոչ մի պատմարան
առանց ուշադրութեան չպէտք է լնոյնէ:
եկեղեցու կենդանութիւնը, նորա պարտա-
ճանչութիւնն ու հաւատարմութիւնը դէպի
Հիմնադիրը կարելի է չափել բարեգործական
—քրիստոնէական հաստատութեանց գոյու-
թեամբ և կարգաւորութեամբ: Հայոց պատ-
միչներէց, եկեղացական մատենագիրներէց
և կանոններից տեսնում ենք որ Վ. դա-
րից սկսուած բարեգործական հաստատու-
թիւններ կային Հայաստանում և եկեղե-
ցու հայրերը ամեն ջանք և խնամք գործ էին
դնում պահպանելու նոցա կարգաւորեալ դո-
յութիւնը: Ներսէս մեծի հիմնած աղքատա-
նոցներէ ուրիանոցներէ և դպրոցներէ մասին
պատմում է Փաւստոս Բիւզանդ. Ներսէս Վ.
նինոյ 643 թ. Վուենայ ժողովում յորդորում
է եպիսկոպոսներին հոգալ դպրոցների և տկա-
րանոցների այսինքն հիւանդանոցների համար:
Բաղրատունեաց և Աուրբինեաց շրջանում նշա-
նաւոր բարեգործութեանց և հաստատութեանց
նկարագրութիւններ ունինք: Հայաստանեայց
եկեղեցու բարեգործական հաստատութիւններն
ընկնում են Վ. Վ. դարից յետոյ՝ երբ ժողովուրդը
անդադար ենթակայ էր մահմեդական բարբա-
րանքի հալածանքներին: Դոնէ այդ ժամանա-
կից յետոյ բարեկարգ և հաստատուն հիմնա-
րութիւնների մասին այլ ևս խօսք չկայ: Բարե-
գործութիւնը մանրանում է անհասական և
պատահական կերպարանք ստանում:

Սակայն առանց բարեգործական հաստա-

տութիւնների կենդանի եկեղեցի լինել չէ կա-
րող: Հայոց ժողովուրդը և եկեղեցին իւր վե-
րականեղանութեան նշանները ցոյց է տալիս
դպրոցական և այլ բարենպաստ հաստատու-
թիւններով Վ. Վ. դարում: Առաջինը դպրոցա-
կան հաստատութիւններն էին որ արժանա-
նում են եկեղեցու վարիչների և բարեգործ-
ների հոգածութեան: այնուհետև հեռահեռ
երևան են դպիս նաև զուտ քրիստոնէական,
թշուառներին նուիրուած հաստատութիւն-
ներ: Թիֆլիսի բարեգործական Բագուի Մար-
դարական և Աղքատախնամ ընկերութիւն-
ները, Տաճկահայոց ներկայ որբանոցները, Կ.
Պոլսոյ ազգային մեծ հիւանդանոցը, Մ. Աթո-
ռի ձեռնարանը, Ներսիսեան դպրոցը ապացոյց
են թէ Հայ ժողովուրդը ձգտում է իւրա-
ցնել քրիստ. կարեկցութեան դադափանքները:
ձշմարիտ է, զուտ եկեղեցական կարելի է հա-
մարել միայն վերջինները, որոնք եկեղեցու
վարչութեան անմիջական հոգածութեամբ են
հիմնուել և պահպանել իրենց գոյութիւնը
բայց միւսներն էլ դարձեալ եկեղեցական շր-
ջանից դուրս չեն:

Բ.

Ըստ երեւութին մենք շատ հեռացանք
վերնագրում նշանակած նիւթից, մեր նպա-
տակն էր ցուցումներ տալ թէ եկեղեցու
էական ձգտումներից մէկը քրիստոնէական բա-
րեգործութիւնն է, սիրուց բղխած գործու-
նէութիւնը դէպի հոգեւոր և մարմնաւոր աղ-
քատները, դէպի թշուառները: Ինչ հանդա-
մանքների մէջ էլ լինինք, այս կարևոր պար-
տականութիւնը քրիստոնէայ ժողովրդի և
նորա հոգեւոր վարիչների աչքից չպէտք է
վրիպի: Քրիստոնէական կարգաւորեալ բարե-
գործութեան լուսագոյն պայմանները հաստա-
տութիւններն են, բայց եթէ հանդամանքներն
իսկ արգելք լինին այդպիսիներն ունենալ,
մենք ուրիշ հնար պիտի որոնենք մեր ժողո-
վրդի և նորա եկեղեցու մէջ կարեկցութեան
և կարօտեալին օգնելու զգացմունքը վառ
պահելու: Հայ ժողովրդի կրօնական—հոգեւոր
կեդրոնը Մայր Աթոռն է, նա պէտք է նաև
քրիստոնէական բարեգործութեան սիրոյ գոր-
ծունէութեան կեդրոն լինի:

Մայր Աթոռի բարեգործութեան թագու պատկը ձեմարանն է որի վերայ ծախսուում է նորա եկամուտների մի խոշոր մասը: Գիտակցող և հանգամանքներին ծանօթ հայր միմիայն երախտագիտական զգացմամբ պիտի յիշէ Մայր Աթոռի անունը. հեշտ չէ բարձրագոյն մի դպրոց պահպանել Ասիայի մի անկիւնում:

Մայր Աթոռի բարեգործութիւնը ձեմարանով չէ տահմանափակուում ով փոքր ի շատ, ծանօթ է վերջին տարիների հանդատանքներին, զիտէ թէ ի՞նչ զոհարելութիւններ է արել նա գաղթականների և աղքատների դատը փիծաղել թեթեւացնելու համար: Վերջին աղետարեր դէպքերից յետոյ վեհարանը մեծամեծ գումարներ է ծախսել տանակների, հարկւրների, նորա դուռը բաղնոց անօգնական գաղթականներին և աղքատներին զբամական նպաստ հաղուտայ ծանապարհամաս կամ ժամանակաւոր ապաստանարան հոգալով: Նոյն իսկ այժմ Ս. Հայրապետի Ս. Աթոռում ներկայ լինելու ժամանակ հաղուագիւտ երեւոյթ չէ տանակների, նորով այրիներ, որբեր տեսնել վեհարանի առաջ, որոնց զբամական նպաստ կամ հաղուտայ համար կտորներ է բաժանուում վեհարանից առանձին նշանակուած վարդապետի ձեռքով: Մենք կարող ենք ասել, որ վերջին մի քանի տարուայ ընթացքում տանակակ հաղարներով զբամ է բաշխուած գաղթականների, աղքատների, որբանոցների և այլ բարեգործական հաստատութիւնների համար:

Մայր Աթոռի գլխավորութիւնն ու խնամքն են վայելել ոչ միայն անտուն տնտէր գաղթական հայերը, այլ և շրջակայ գիւղերի կորօտ բնակիչները: Այսպէս անցեալ տարի Վաղարշապատի Սեպեան, Եղուարդի, Կարբի, Բաղարշուղի, Հաջիլարի, Գոյսի, Բիւրականի, Կոշ Մուղանջըղի, Փարսիի, Մոզնի գիւղերի հասարակութեան մօտաւորապէս 350 խալուար ցորեն է բաժանուած, որպէս զի առանց վերադրի կալի ժամանակ կրկին յետ դարձնեն: Վաղարշապատի չքաւորներին որպէս ողորմութիւն բաժանուած է 21 խալուար 74 լիւր, մօտակայ գիւղերի գաղթականներին 15 խալուար, 44 լիւր: Գուցէ ընթեր-

ցողներից շատերին յայտնի լինի որ անցեալ տարի ցորենի գինը շատ բարձր էր, խալուարը ծախուում էր 40 և աւելի բուրլով այն ինչ յետոյ՝ հալիւ կէս գնով կարելի էր վաճառել: Եթէ Մայր Աթոռը նիւթական շահերով առաջնորդուէր, հաղարներ կարող էր փոստակել և գուցէ աղատ լինէր ներկայ զբամական տագնապից: Բայց յարմար ժամանակին օգնութեան ձեռք՝ կարկառու ասելի արժէք ունէր Մայր Աթոռի աշքում քան հաղարներ վաճառելը:

Այսպիսի արտաքոյ կարգի նպատակներից դատ՝ Մայր Աթոռը հոգում է բաղմամբ աղքատների համար հաց կերակուր և երբեմն նոյն իսկ հաղուտայ մատակարարելով: Ընթերցողներին գաղափար տալու համար յիշենք անցեալ տարուայ վերջին երեք ամիսների աղքատների թիւը: Հոկտեմբերին Վաղարշապատում բնակուած գաղթականների և աղքատների թիւը եղել է 94, փանքի աղաւթում ապաստանուած 4 ընտանիք, նոյեմբերին Վաղարշապատում 43 հոգի, իսկ փանքի աղաւթում 84, մեծ մասով գաղթական կանայք և երեխաներ, այր մարդիկ օտարութիւն են գնացել մի կտոր հաց վաճառելու. դեկտեմբերին՝ Վաղարշապատում 28, իսկ փանքի աղաւթում 78 հոգի: Սորա բոլորը օրական պատրաստի հաց են ստացել, իսկ շատերը կերակուր, վառելիք և երբեմն հաղուտայ փանքի աղաւթում պատուարբու ոգների թիւն այժմ՝ համեմատաբար շատ քիչ է, մի երկու տարի առաջ միջին թիւով 150—200 հոգի:

Վանական բարեգործութեան մի ուրիշ տեսակը բժշկական օգնութիւնն է, ոչ միայն Վաղարշապատում և փանքի աղաւթում ապաստան գտած գաղթականներ և տեղական աղքատներ, այլ և շրջակայ գիւղերից բաղմամբ հիւանդներ դեղ և բժշկական օգնութիւն են ստանում փանական բժշկի կողմից: Գեղատունը մեզից հեռու չէ, և մենք առիթ ունինք տեսնելու թէ համարեա ամենայն օր մի քանի հոգի դեղ են ստանում և կամ բժշկի քննութեան ենթարկուում: Գեղ ստացողների բացարձակ մեծամասնութիւնը գաղթական և աղքատ հիւանդներ են՝ այրեր:

կանայք, երեխաներ, և ոչ միարանութիւնը կամ ձեմարանի աշակերտները, որ հաստատել կարելի է, զեղ սաացողների անուանական ցուցակով:

Գ.

Այստեղ յիշատակել կ'ամենայինք և այնպիսի բարեգործութիւնների, որ անմիջապէս Մայր Աթոռի կողմից չէ կատարուում, բայց նորա Աթոռակալի՝ այսինքն՝ Ս. Հայրապետի միջնորդութեամբ: Մենք կցանկայինք, որ հայ ժողովրդի մէջ ընդհանրապէս բարեգործութեան այս ձևը, որով ոչ միայն բարեգործների ցանկութիւններն են կատարուում, այլ և միջոց արւում բարձրացնելու Մ. Աթոռի բարոյական հեղինակութիւնը հեռաւոր հայրերի աչքում: Այդպիսի բարեգործութիւն է օրինակ՝ Ն. Նախիջևանցի տիկին Տիրուհի Քառասուլեանի կտակը, որով Ս. Հայրապետի միջնորդութեամբ Վարազայ վանքին է թողնում իւր ժառանգութեան 2/3 մասը այնտեղ իւր անունով մի գալոց պահելու համար: Այժմ Ս. Հայրապետի յորդորանք մի օրբանոց է բացուած Վարազում, ուր խնամք և զաստիարակութիւն է: Եւ ստանում մի քանի տասնեակ որբեր: Այսպիսի բարենպաստակ մի գործ է նաև տիկին Նատիրեանի կտակը. յարգելի տիկինը Ս. Հայրապետի 80 ամեակի առթիւ տարեկան 1250 ռ. է նշանակել 25 որբի համար հանգուցեալ Դրիգոր Չանչեանի ձեռքով: Ս. Հայրապետի հրամանով այդ որբանոցը բացուած է Վանում: Այս տեսակետից հանգուցեալ Չանչեանցի գործը արժանի է ամենայն երախտագիտութեան. նա իւր հաւաքած գումարները կ. Պոլսոյ Պատրիարքին էր ուղարկում, եկեղեցական վարչութեան հսկողութեան տակ որբանոցներ բանալու: Չանչեանցի անունը պէտք է անջինջ զրոյմուռի մեր եկեղեցու պատմութեան մէջ, որովհետև նա միջոց տուեց վերականգնելու քրիստոնէական կարեւոր հաստատութիւններից մէկը՝ օրբանոցը:

Այս օրինակները բանիմաց բարեգործների ուշադրութեանն ենք յանձնարարում իւրաքանչիւր բանիմաց հայի ցանկութիւնը պէտք է լինի նպատակ Մայր Աթոռի բարոյական հեղինակութեան բարձրանալուն, որին

հասնելու լաւագոյն միջոցներն ակնարկուած են վերոյիշեալ օրինակներով: Կար ժամանակ, որ Մայր Աթոռը հնարաւորութիւն ունէր սերտ յարաբերութիւն պահպանելու ամեն կողմ ցրուած հարազատ զաւակների հետ, նորա նուիրակները շրջում էին ամեն տեղ, ուր հայ լեզու և քրիստոնէութիւն կար. նուիրակութիւնը բարոյական մի մեծ կապ էր Մայր Աթոռի և նորա սարազրեալ որդոց մէջ. բայց այժմ նուիրակութիւն չկայ, ուրեմն մի միջոց պէտք է գտնել խզուած յարաբերութիւնները նորից վերականգնելու, որ շատ անհրաժեշտ է մեր ժողովրդի միութիւնը պահպանելու համար. լաւագոյն միջոցներից մէկն է օգնութեան հասնել այն հայերին, որոնք օտարութեան մէջ իրենց լեզուն և կրօնը կորցնելու վտանգի մէջ են: Քահանայ պէտք է ուղարկել նրանց, եթէ անկարող են իրենց ծախքով հոգալ նորա ապրուստը, եկեղեցի, դպրոց և նման հաստատութիւններ պէտք է հիմնել, եկեղեցական զարդեր, զդասներ, դրքեր պէտք է ուղարկել,* եթէ իրենք զխտակցութիւն չունին, կամ անկարող են սակաւութեան և աղքատութեան պատճառով: Բայց Մայր Աթոռը իւր սուղ միջոցներով անկարող է ամեն տեղ ձեռք մեկնել, եթէ նորա հարազատները օգնութիւն չառաջարկեն իրենց եղբայրակիցների համար: Ապա թէ ոչ անտարբերութեան և անհոգութեան մատնուած մեր եղբայրները ձուլւում են իրենց շրջապատողների մէջ կամ զոհ գաւնում բողոքական և կաթոլիկ միսիոնարների քարոզչութեան: Վերջիններիս դէմ մտքառել կարող ենք միայն այն միջոցներով, ինչով որ սոքա աշխատում են զրաւել չայաստանեայց եկեղեցու զաւակներին, դպրոցի դէմ՝ դպրոց պէտք է ունենանք, բարեգործական հաստատութիւնների դէմ՝ նման հիմնարկութիւններ, խօսքը վերաբերում է Պարսկաստանին և Տաճկաստանին, ուր եռանդով գործունէութիւն են սկսել օտարազգի քարոզչութիւնները:

* Այս կողմից Մայր Աթոռը զիւղական շատ աղքատ եկեղեցիների օգնութեան է հասել զգուստ և պաշտաման զրքեր ուղարկելով:

Պ.

Մեր հաղորդած թիվն անդեկութիւններով ընթերցողները տեսան, որ արդարեւ Մ. Աթոռը մեծ զոհարերութիւններ է անում աղքատների համար: Բայց նորան պակասում են դեռ ևս շատ կարեւոր հաստատութիւններ: Քրիստոնէական սէր և կարեկցութիւն պարտաւոր ենք ցոյց տալ գէպի այնպիսիները մանաւանդ, որոնք խիստպէս թշուառ են և արժանի դժութեան: Աղքատը եթէ աշխատելու ընդունակ է, միայն ժամանակաւոր օգնութեան է կարօտ, իսկ խեղանդամները, կոյրները, անդամալքները, ցնորուածները կարօտ են մշտական կարեկցութեան և խնամքի: Երբեք մոռանալ չեմ կարող այն սպաւորութիւնը, որ պատանեկութեանս ժամանակ ստացել եմ: Կարսի վիճակի Նախնական դիւղում, երբ մի քանի ընկերներով ճանապարհորդում էինք նախնաց հուշարկունքներին երկրպագելու: Փողոցում պատի տակ ընկած էր ցնորուած մի կին, բոլորովին մերկ, աղատուութեան մէջ շարափուած: Քրիստոնէական սէրը պահանջում է հաւաքել այդպիսի թշուառներին անկէշանոցում, պատսպարել նրանց փողոցի մանուկների ծողրից և ժողովրդի ցոյց տուած արհամարհանքից: Մայր Աթոռը, Հայաստանայց եկեղեցու կեդրոնը իւր անկեշանոցը չունի դեռ եւս, այդ կողմից աւելի բաղդաւոր է: Կ. Պոլսի պատրիարքարանը իւր աղգային բաղնաձիւղ հիւանդանոցով: Անհրաժեշտ չէ, որ անկեշանոցը անպատճառ Ս. Էջմիածնում հաստատուի, կարող է լինել նաեւ մեր յարմարաւոր վանքերից մեկում, բայց Մայր Աթոռի տեսչութեան տակ: Մեր վանքերը այսօր կարծես աննպատակ հաստատութիւններ են դարձել, այն ինչ այդպիսի հաստատութիւնների հիմնարկութեամբ, նոքա կվերակենդանանային իրենց նախնական կոչմամբ:

Մայր Աթոռը նոյն իսկ հիւանդանոց չունի: Ահա՛ բարեգործութեան լաւագոյն ասպարէզ:

Ե.

Բարի գործերի համար գեղեցիկ օրինակ

կարող են լինել օտար եկեղեցիները, պրոֆեսլաւ, կաթոլիկ և բողոքական ժողովուրդը մեծամեծ նուէրներ է տալիս իւր եկեղեցու սպասաւորներին բարեգործական հաստատութիւններ, անկեշանոցներ, հիւանդանոցներ, արհեստանոցներ, կիրականօրեայ դպրոցներ և ընթանալու համար: Բարի նախանձով լցւում է մարդ, երբ տեսնում է, օրինակ, բողոքական պատտօրներին դէպի թշուառներն ու բարոյապէս անկեղծները ցոյց տուած սէրը: Մենք ընտանացի նմանել չենք կարող, տարբեր են մեր և նոցա պայմանները, բայց քրիստոնէական սէրը հայ ժողովրդի և նորա եկեղեցու մէջ նոյնպէս վառ պէտք է լինի ինչպէս և բոլոր լաւագոյն քրիստոնէաների մէջ: Կաթոլիկներին և բողոքականներին մէջ ամենատարբարական բանն է, մեծամեծ զոհողութիւններ անել հեռաւոր երկրներում ցրուած հաւատակիցներին: Որինակ եթէ մի բողոքական համայնք ցրուած է մի կաթոլիկ երկրում և նոքա անկարող են իրենց միջոցներով եկեղեցի, դպրոց կառուցանել, քահանայ պահել, նրանց համար տարեկան նպաստներ են ուղարկում՝ մայր երկրից: Բողոքականներին ամենամեծ ընկերութիւններից մէկի՝ Գուստաւ—Աղուշի ընկերութիւնը, նպատակն է մեծայն այդպիսի հեռաւոր և ցրուած բողոքականներին բարոյապէս և նիւթապէս օգնութեան հասնել, եկեղեցիներ կառուցանել և ընդ: Կաթոլիկ Նապոլայի բողոքական համայնքները ահադին նպաստներ են ստանում Գերմանիայից և Անգլիայից, առանց որին անկարող են պահել իրենց գոյութիւնը: Միթէ այսպիսի գեղեցիկ օրինակների հետեոյ չպէտք է լինի հայ ժողովուրդը և նորա եկեղեցու սպասաւորութիւնը: Աւագ, այժմ մենք քիչ ենք հետաքրքրւում մեր գաղթաւայրերով, մինչև իսկ լրիւ անդեկութիւններ չունինք նոցա եկեղեցական վիճակի մասին: Մի երկու շաբաթ առաջ մեզ պատմում էին, որ Պարսկաստանի Սուլթուղ և Բարանդուղ գաւառներում քահանայի մեծ պակասութիւն կայ: Հայերը ցրուած են քուրդ և թուրք դիւղերի մէջ, տարիներով առանց հաղորդութեան և հոգեւոր մխիթարութեան են մնում, մեռելները թաղուում են առանց քահանայի: Բայց Վաղարշապատում օտարազգի բողոքա-

կան մի ընտանիք կայ և թիֆլիսից տարին մի անգամ պատուր է դալիս հաղորդութիւնն ապու և հոգեւորապէս միեմարելու: Բողոքական համայնքը իւր պատուրին միջոց է ապիս այսպէս բարեխիղճ լինելու գէպի իւր պարարը: Որպիսի հակադրութիւնն Վրացական ահա հերոսները այս վերջին հակադրութիւնը կարգաւոր զարձակ Մայր Աթոռի նորա պատաւորութեան ապիկարութեան մասին կործան իրենց մաքում: այն ինչ այդ տարբերութիւնը 50 հոգուց բաղկացած մի դաստիարակից է: Կախումս այլ ամբողջ եկեղեցուց: Բայց եկեղեցին կուսակրան հոգեւորականութիւնը է: միայն այլ նորա քահանայութիւնը: դեպքից վաճառականները: արհեստագործները: ամբողջ հայ ժողովուրդը: Նոս բան է կախումս եկեղեցու վարչութիւնից: Բայց ոչ պակաս նշանակութիւն ունի և մեր ժողովրդի սէրը: հաւատարմութիւնը գէպի եկեղեցին և բրիտանական գործը: Մեր ժողովրդի ամբողջութիւնը պէտք է կենդանանայ Հայաստանեայց եկեղեցու և բրիտանականութեան համար: ահա ինչ պէտք է լինի լրջմիտ հայի ձգտումն ու տենչը:

ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ

Ս. Հայրապետի հեռագիրը Պարսից Նոսին և պատասխանը:

Թ Է Գ Ե Զ

ՆՈՐԻՆ ՄԵՄՈՒԹԵԱՆ ԻՆԲԵԱԿԱԼԻՆ

ԻՐԱՆԻ ՄՈՋԱՅՅԱՐ-ԷԳԴԻՆ ՇԱՀՆՇԱԷԻ

Ի մոռտս Նոր տարւոյ Նովրուդի շնորհաւորեմք զՁերդ Երբայական Մեծութիւն: աղօթելով առ Ետուած յաղագս երկարակեցութեան և քաջաւոքութեան Վեհափառ Ինքնակալիդ և համայն արքայական տան: ի փառս և ի պարծանս Իրանի և յերջանկութիւն

համայն հպատակաց Ձերոյ որոց հայր էք ողորմած և սիրելի:

ՄԵՐՏԻՉ Կարգիկաւ ամենայն Հայոց

Տ Ժ Է Դ

ՆՈՐԻՆ ՄԵՄՈՒԹԵԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Սրտագին են շնորհակալիք իմ յաղագս բարեմաղթութեանց Սրբութեան Ձերոյ յաւուրս Նովրուդի: Նոյն և ես մաղթեմ՝ զի պահպանեսցէ Ետուած զթանկագին աւուրդ կենաց Ձերոյ: Ընձոռնալի կան և մնան յիս յիշողութիւնք այցելութեան իմոյ յԱջմիածին:

ՄՈՋԱՅՅԱՐ-ԷԳԴԻՆ

ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐՁՐ ՏՓԽԻՍԻՅ

Մարտի 23-ին Հոգեւոր Տէրը բարեհաճեցաւ վերադառնալ վերջին ծանապարհորդութիւնից իւր Աթոռ: Մի օր առաջ ելեւնովայից եկած հեռագրից յետոյ, սեղապահ Տ. Արիստակէս արքեպիսկոպոսը և համայն Միաբանութիւնը ձեռնարկեց Հայրապետի ընդունելութեան կարեւոր պատրաստութիւնները տեսնել: 23-ին վաղ առաւօտեան ընդ առաջ կան Սինոդական Արքայան Հոգեւոր Տ. Տ. Գարեգին և Կարապետ վարդապետը, որոնք Հոգեւոր Տիրոջ զիմաւորեցին Էլար կայարանում և այնակ ժամանելով Հայրապետի շքանիւթի հետ նոյն օրը հասին Երեւան: Թեմի Առաջնորդարանում Վեհրա ժամանակ հանդիստ առաւ և ընդունեց քաղաքի պատուաւոր անձանց, խեմական դպրոցի ուսուցչական խմբին և հոգեւորականներին: Նոյն օրը Վեհափառ Հայրապետը բարեհաճեցաւ գալ Մ. Աթոռ ի Ս. Էջմիածին: ուր համայն միաբանութիւնը, ձեռնարանի աշակերտութիւնն ու ուսուցչական ամբողջ կազմը և Վարդաշատտի հասարակութիւնը մեծ զբոսն առաջ եկեղեցական խափորով սպասում